

Lasten yleisimmät tartuntataudit varhaiskasvatuksessa

Opas huoltajille ja työntekijöille

Sisällysluettelo

Sairas lapsi	2
Käsihygienian tärkeys	3
Hengitystieinfektiot	
- Nuhakuume	4
- Influenssa	5
- Kurkunpääntulehdus	6
- Akuutti välikorvatulehdus	7
- Nielutulehdus	8
- Covid-19	9
- Silmätulehdus.....	10
Vatsataudit	11
Ihoinfektiot	
- Märkärupi	12
- Syyhy	13
- Täit	14
- Kihomadot	15
Rokkotaudit	
- Enterorokko	16
- Vauvarokko	17
- Parvorokko	18
Lähteet	19

Tartuntatautioppaan ovat laatineet
Saana Salo ja Paula Sundström,
Hämeen ammattikorkeakoulu 2024.

Sairas lapsi

- Kuume on tavallisin sairauden oire.
- Lapsi voi olla kipeä vaikka kuumetta ei olisi.
- Sairaalla lapsella voi olla velttoutta tai käsittelyarkuutta. Lisäksi sairaan lapsen itku voi olla kimeää tai lapsi ei välitä ympäristön ärsykkeistä.
- Usein sairas lapsi ei jaksaa leikkiä. Tätä pidetään hyvänä mittarina sille, kuinka sairas lapsi on.
- Usein sairas lapsi ei halua syödä tai juoda. Lapsi on kuitenkin hyvä saada juomaan ettei lapselle tule nestevajausta.
- Imeväisikäisellä sairauden merkki on voimattomuus tai haluttomuus imeä rintaa.
- Yskä ja nuha eivät ole este hoitoon menossa elleivät oireet vaikuta lapsen yleiskuntoon.

**Huoltaja tuntee
lapsensa parhaiten
ja tietää, milloin
lapsi on sairas.**

Käsihygienian tärkeys

- Hyvällä käsihygienialla tarkoitetaan oikeaoppista käsienpesua vedellä ja saippualla sekä huolellista kuivaamista.
- Hyvä käsihygienia suojaa erilaisilta taudeilta.
- Hyvällä käsihygienialla ehkäistään hengitystieinfektioita ja vatsatauteja, jotka leviävät kosketuksen välityksellä.
- Käsihygieniaa voidaan tehostaa käsihuuhteen käytöllä.
- Lapsen käteen yksi painallus käsihuhdetta riittää.
- Kädet on hyvä pestä aina kun:
 - Tullaan ulkoa sisälle
 - Ennen ruokailua
 - Ennen ruuanlaittoa
 - Vessakäyntien jälkeen
 - Kun käsissä on näkyvää likaa

**Muista
käsihygienian
tärkeys arjessa!**

Hengitystieinfektiot: Nuhakuume

Lapsi voi palata hoitoon, kun on ollut kuumeeton 1 vuorokauden ja yleisvointi on hyvä.

- Taudin aiheuttaa virus ja tyypillisin on rinovirus.
- Nuhakuume voi tarttua kontaktitartuntana, epäsuorana kontaktitartuntana, pisara- tai ilmatartuntana.
- Oireet alkavat, kun tartunnasta on kulunut 1-5 vuorokautta.
- Oireina on usein kurkkukipu ja kuume. Myöhemmin ilmenee nuha, nenän tukkoisuus ja yskä.
- Nuhakuume kestää noin 7-10 vuorokautta riippuen taudista ja sen vaikeudesta.
- Nuhakuumeen hoito on oireenmukaista.
- Tukkoisuutta voidaan helpottaa keittosuolatipoilla ja limaisuutta nenäimurilla.
- Kuumeeseen ja särkyyn voidaan käyttää lapsille tarkoitettuja särkylääkkeitä.
- Usein nuhakuume sairastetaan kotona. Jos lapsen yleisvointi laskee merkittävästi, on syytä ottaa yhteyttä terveydenhuoltoon.

Hengitystieinfektiot: Influenssa

- Yleisimmin influenssaa aiheuttaa A- ja B-virukset.
- Influenssa aiheuttaa vuosittain epidemioita, joka ajoittuu vuoden vaihteen aikoihin.
- Influenssa tarttuu pisara- tai kosketustartuntana eritteiden välityksellä.
- Influenssaviruksen itämisaika on 1-7 vuorokautta.
- Taudin oireita ovat korkea kuume, päänsärky, lihassärky, kuiva yskä, nuha, huonovointisuus ja kurkkukipu.
- Influenssaa hoidetaan oireenmukaisesti.
- Jos lapselle nousee korkea kuume, yleisvointi heikkenee tai tauti pitkittyy, on syytä ottaa yhteyttä terveydenhuoltoon.
- Yleiseen rokotusohjelmaan kuuluu influenssarokotus, joka annetaan 6-35 kk ikäisille lapsilla. Influenssarokotuksen yläikäraja on 6 vuotta.

Lapsi voi palata hoitoon, kun on ollut kuumeeton 1 vuorokauden ja yleisvointi on hyvä.

Hengitystieinfektiot: Kurkunpää tulehdus

- Kurkunpää tulehduksen aiheuttaa virus. Tautia esiintyy yleisimmin 0,5-3 vuoden iässä.
- Kurkunpää tulehdus tarttuu kuten nuhakuume.
- Ennen kurkunpää tulehdusta esiintyy infektio-oireita 12-48 tunnin ajan.
- Taudin oireisiin kuuluu kuiva, yskä ja sisäänhengityksen vaikeutuminen. Yskä kuulostaa usein haukkuvalta tai kumealta.
- Yli puolella lapsilla oireet helpottavat 48 tunnin aikana.
- Kurkunpää tulehduksen yskä muuttuu tavalliseksi yskäksi ensioireiden jälkeen ja kestää muutamasta päivästä viikkoon.
- Kurkunpää tulehdus parantuu usein itsestään ja hoito tapahtuu kotona.
- Taudin oireita voidaan helpottaa viileällä ilmalla ja istuvalla asennolla.
- Jos hengitys on vaikeaa eikä helpotu kotikonstein, on syytä ottaa yhteyttä terveydenhuoltoon.

Lapsi voi palata hoitoon, kun yleisvointi on hyvä ja lapsi jaksaa olla arkirytmissä mukana.

Hengitystieinfektiot: Akuutti välikorvatulehdus

- Akuutin välikorvatulehduksen aiheuttaa bakteeri.
- Akuutti välikorvatulehdus esiintyy usein virusinfektion aikana tai nuhakuumeen jälkeen. Tautia ilmenee eniten 6 kk-2 vuoden iässä.
- Akuutissa välikorvatulehduksessa välikorvassa on märkäistä eritettä ja lapsella on akuutin infektion oireita. Tautiin liittyy usein hengitystieoireita, koska se esiintyy hengitystieinfektion yhteydessä.
- Akuutin välikorvatulehduksen merkkejä voivat olla nuhakuumeen aikana kuulon heikkeneminen tai korvakipu.
- Välikorvatulehduksen hoidon lähtökohdat ovat kivun lievitys, oireiden ja välikorvaeritteen häviäminen ja kuulon palautuminen.
- Jos epäillään akuuttia välikorvatulehdusta, on syytä hakeutua lääkäriin, joka voi määrätä antibiootit tautiin.

Lapsi voi palata hoitoon, kun on ollut kuumeeton 1 vuorokauden ja yleisvointi on hyvä.

Hengitystieinfektiot: Nielutulehdus

Lapsi voi palata hoitoon, kun on ollut kuumeeton 1 vuorokauden ja yleisvointi on hyvä.

- Nielutulehduksen voi aiheuttaa virus tai bakteeri.
- Bakteeri voi tarttua pisaratartuntana tai eritteiden välityksellä. Virus tarttuu tehokkaimmin syljen välityksellä.
- Bakteerin aiheuttaman taudin oireita ovat nopeasti nouseva kuume, nieltäessä aristava kipu nielussa, peitteet nielurisoissa ja turvonneet sekä aristavat kaulanimusolmukkeet.
- Viruksen aiheuttaman taudin oireita ovat kurkkukipu ja sen jälkeen alkavat nuha ja yskä. Oireena voi myös olla korkea kuume.
- Pienellä lapsella kuolaaminen ja huono ruokahalu voivat viitata nielutulehdukseen.
- Nielutulehduksen hoito on oireenmukaista ja tarvittaessa vaatii antibioottikuurin.
- Jos lapsella on korkea kuume, kurkkukipu on voimakasta, tautiin liittyy hengitysvaikeutta tai ihottumaa, on syytä ottaa yhteyttä terveydenhuoltoon.
- Bakteerin aiheuttamaan nielutulehdukseen käytetään antibioottia. Nielutulehdus ei enää tartu 24 tunnin jälkeen antibiootin aloittamisesta.

Hengitystieinfektiot: Covid -19

- Tautia aiheuttaa Covid-19 virus.
- Covid-19 virus tarttuu ilmanteitse ja taudin itämisaika on 5 vuorokautta.
- Covid-19 taudin yleisimmät oireet ovat kuume, hengitystieoireet, suolisto-
oireet ja hermosto-oireet. Oireisiin voi kuulua myös yskä, nuha, pahoinvointi
tai väsymys. Tauti voidaan myös sairastaa oireettomana.
- Lapsi tarvitsee harvoin sairaalahoitoa. Tautia hoidetaan oireenmukaisesti ja
kuumeeseen voidaan käyttää lapsille tarkoitettuja kuumelääkkeitä. Tauti kestää
yleensä 3-5 päivää.
- Erityisesti lapsen juomisesta ja ravinnon saamisesta on huolehdittava taudin
aikana.
- Jos lapsella esiintyy hengitysvaikeutta, iho sinertää, ei juo, oksentelee tai oireet
loppuvat mutta palaavat takaisin pahempina, on syytä ottaa yhteyttä
terveydenhuoltoon.

Lapsi voi palata
hoitoon, kun oireet
ovat selvästi
vähentyneet ja
lapsi on
kuumeeton.

Hengitystieinfektiot: Silmätulehdus

- Viruksen tai bakteerin aiheuttama, mutta myös sienet voivat toimia tulehduksen aiheuttajana.
- Esiintyy usein samanaikaisesti viruksen aiheuttaman nuhakuumeen tai allergian yhteydessä.
- Tarttuu flunssan omaisesti pisaratartunta, ilmanteitse tai kosketuksen välityksellä.
- Oireita ovat silmänalueen kipu, punoitus, rähmäisyys, kutina ja näön hetkellinen heikentyminen.
- Omahoito perustuu huolelliseen ja säännölliseen silmien puhdistamiseen. Lisäksi paranemista voidaan edistää lääkärin määräämien antibiootti tippojen tai- voiteen avulla.
- Nuhakuumeen aiheuttama tulehdus paranee usein itsestään, mutta jos rähmäisyys ei helpota tai silmä on kipeä tai turvonnut, on suositeltavaa olla yhteydessä terveydenhuoltoon.

Silmätulehdus ei edellytä poissaoloa hoidosta, lapsen jaksaminen määrittää poissaolon tarpeen.

Vatsataudit

- Vatsatautien tyypillisin aiheuttaja on viruksen aiheuttama suolitulehdus.
- Oireilu alkaa usein äkillisesti, oireita ovat pahoinvointi, oksentelu, vatsakivut, ripuli sekä kuume.
- Vatsataudit ja ripuli tarttuvat herkästi kosketuksen välityksellä.
- Norovirus on yleisin virusperäisten ripuleiden aiheuttaja. Tartunnan voi saada esimerkiksi pinnoilta, elintarvikkeista tai viruksen saastuttamasta vedestä. Myös tartunnat henkilöstä toiseen ovat hyvin tyypillisiä. Noroviruksen itämisaika on 12-48 tuntia.
- Vatsataudit ja ripuli paranevat usein itsestään muutamassa päivässä.
- Taudin pitkittyessä tai niukan nesteiden saannin vuoksi on suositeltavaa olla yhteydessä terveydenhuoltoon.
- Lapsen kuivuman ehkäisy riittävällä nesteiden saannilla on tärkeä osa ripuloivan/oksentelevan lapsen kotihoitoa. Apteekista saatavat maitohappobakteerivalmisteet voivat rauhoittaa ripulia.

Lapsi voi palata hoitoon, kun on ollut kahden päivän ajan oireeton.

Ihoinfektiot: Märkärupi

- Märkärupi on ihotulehdus, jonka aiheuttaja on bakteeri.
- Tarttuu herkästi kosketuksen välityksellä ja sen itämisaika on 2-5 vuorokautta.
- Esiintyy tavallisimmin kasvojen ja käsien seudulla.
- Oireilu alkaa pienestä punaisesta läikästä sekä alueen kutinasta. Myöhemmin iholle muodostuu märkiviä rakkuloita, joiden päälle muodostuu rupi.
- Paikallisoireiden lisäksi lapsi saattaa olla myös yleisvoinniltaan tavallista voipuneempi. Tällöin yhteys terveydenhuoltoon on suositeltava.
- Hoidetaan, joko reseptittä saatavan antibioottivoiteen eli paikallishoidon tai suun kautta otettavien antibioottien avulla.
- Epäselvissä tilanteissa arvion tekee kuitenkin aina lääkäri.

Lapsi voi palata hoitoon, kun aloitetusta paikallishoidosta on kulunut 2 vuorokautta tai 24 tuntia on kulunut antibioottihoidon aloituksesta.

Ihoinfektiot: Syyhy

Lapsi voi palata hoitoon, kun hoito on toteutettu kertaalleen.

- Ihosairaus, jonka aiheuttaja on syyhypunkki.
- Tarttuu läheisen/toistuvan ihokontaktin sekä tekstiilien välityksellä.
- Altistumisen myötä oireilu alkaa voimakkaalla kutinalla 3-6 viikon kuluttua. Kova kutina erityisesti iltayö aikaan on syyhyille ominainen ensioire. Vasta myöhemmin iholle muodostuu syyhypunkin aiheuttamia pieniä käytäviä. Lapsilla kutina sekä iho-oireet sijoittuvat erityisesti jalkoihin, päänahkaan ja kasvojen alueelle.
- Tartunnan toteaa lääkäri kutinan ja iho- oireiden avulla. Lääkärikäyntiä ei välttämättä tarvita, jos tartuntakontakti on entuudestaan jo selvillä lääkärin toteamana.
- Syyhyä hoidetaan apteekista ilman reseptiä saatavalla Permetriinivoiteella tai lääkärin määräyksestä hoito voidaan toteuttaa myös kertaalleen suun kautta otettavan lääkkeen avulla.
- Kaikki samassa taloudessa asuvat sekä muut läheisessä kontaktissa olleet toteuttavat hoidon kertaalleen. Oireisten henkilöiden hoito uusitaan viikon kuluttua.
- Hoito sisältää kodin perusteellisen siivouksen pinnoista tekstiileihin, erityisesti vuodevaatteet ja vaatteet on vaihdettava ensimmäisen hoitokerran jälkeen sekä pestävä vähintään 50 asteessa.
- Syyhystä on aina ilmoitettava päiväkodin henkilökunnalle.

Ihoinfektiot: Täit

Lapsi voi palata hoitoon, kun hiukset on kertaalleen pesty täishampoolla.

- Täit ovat pienen pieniä loishyönteisiä, jotka viihtyvät erityisesti ihmisen päänahan alueella.
- Tarttuu läheisen kanssakäymisen välityksellä.
- Täin munat eli saivareet ovat ulkomuodoltaan vaaleita ja hilsemäisiä.
- Kovasti kutiseva päänahka ja tai päässä liikehtivät täit ovat merkki täitartunnasta.
- Tartunnan hoito aloitetaan kartoittamalla tilanne sekä sen perustana on apteekista saatavat itsehoitotuotteet.
- Kaikkien samassa taloudessa asuvien on käsiteltävä hiuksensa täishampoolla. Oireilevien henkilöiden hoito uusitaan viikon kuluttua. Osa onnistunutta hoitoa on hiusten ja pään alueen tutkiminen täikamman avulla, välitön hoidon aloitus sekä huolellisuus.
- Perusteellista siivousta ei tarvita, mutta huomio tulee kiinnittää pipoihin, vuodevaatteisiin ja muihin päätä koskettaviin asioihin. Ne poistetaan käytöstä muutamiksi päiviksi tai pestä vähintään 55 asteessa.
- Paras keino välttää täitartuntoja on pitää pipo ja hanskat oman takin hihassa erityisesti pahimpina epidemia- aikoina.
- Täitartunnasta on aina ilmoitettava päiväkodin henkilökunnalle.

Ihoinfektiot: Kihomadot

- Ihmisen oma loinen, joka elää paksusuolella.
- Sukkulamatoja n. 3-13 mm pituisia liikkuvia ohuita eliöitä.
- Tartunnat päiväkotikäisillä lapsilla ovat hyvin tyypillisiä.
- Kiertokulku alkaa lapsen käsien kautta ympäristöstä, josta suuhun kulkeutuneet kihomatojen munat kehittyvät uusiksi madoiksi.
- Tavallisin oire on peräaukon seudun kutina iltayö aikaan.
- Hoito toteutetaan ensisijaisesti apteekista ilman reseptiä saatavan tablettilääkityksen avulla. Kaikki samassa taloudessa asuvat toteuttavat hoidon. Kahden viikon kuluttua hoito uusitaan.
- Hyvä perussiivous, lakanoiden vaihtaminen ja peseminen 60 asteessa on huolehdittava kuntoon lääkehoidon lisänä. Kosketuspinnat sekä erityisesti wc-tilat on puhdistettava huolella heti seuraavana päivänä toteutetun hoidon jälkeen.
- Kihomatotartunnasta ilmoitetaan päiväkodin henkilökunnalle.

Lapsi voi palata hoitoon, kun hoito on aloitettu.

Rokkotaudit: Enterorokko

- Enterorokko on rokkotauti, jonka aiheuttaja on RNA-virus.
- Useimmiten lasten keskuudessa esiintyvä tauti.
- Tartunnat leviävät kosketuksen kautta, ulosteen välityksellä sekä pisaratartuntana.
- Taudin itämisaika on 3-10 vuorokautta.
- Tavallisimpia oireita ovat suuhun, käsiin ja jalkoihin kehittynyt ihottuma sekä kipeät rakkulat. Myös kuume ja kurkkukipu ovat tyypillisiä oireita.
- Hoito on oireenmukaista. Kuumeilevaa tai voipunutta lasta voidaan hoitaa tulehduskipulääkkeiden avulla.
- Yleensä noin viikon sisässä tauti paranee itseksensä.

Lapsi voi palata hoitoon, kun on ollut kuumeeton 1 vuorokauden ja yleisvointi on hyvä.

Rokkotaudit: Vauvarokko

Lapsi voi palata hoitoon, kun on ollut kuumeeton 1 vuorokauden ja yleisvointi on hyvä.

- Vauvarokko on herpesviruksen aiheuttama pienten lasten rokkotauti.
- Tarttuu herkästi syljen välitykselle sekä etenee tartunnasta oireiluun 5-15 päivän aikana.
- Käytetään myös nimitystä kolme päivän kuume.
- Nimensä mukaisesti taudille tyypillisin oire on korkea kuume 3-5 päivän ajan. Muita mahdollisia oireita ovat ärtyisyys, löysät ulosteet, punoittavat silmät sekä muut paikallisoireet.
- Vauvarokko ei edellytä erityisempää hoitoa, mutta vaikean tunnistettavuutensa vuoksi vaatii usein lääkärikäynnin vakavien infektioiden poissulkemiseksi.
- Kotihoidossa korkeasti kuumeilevan lapsen olotilaa voidaan helpottaa kuumelääkkeiden sekä riittävän nesteiden saannin avulla. Myös kevyt vaatetus helpottaa kuumeilevan lapsen voipunutta olotilaa.

Rokkotaudit: Parvorokko

- Parvorokko on parvoviruksen aiheuttama rokkotauti.
- Sen itämisaika on 4-28 vuorokautta, (noin 16 vuorokautta).
- Tarttuu herkästi pisaratartuntana henkilöstä toiseen sekä on yleisin 5-15 vuotiailla lapsilla.
- Oireilu alkaa usein voimakkaalla poskien punoituksella, josta muutamien päivien aikana etenee ihottumaksi. Muita ensioireita ihottumaa edeltäen ovat kuume sekä muut flunssan oireet.
- Ihottumavaihe on kestoaltaan usein n. 3-7 vuorokautta.
- Parvorokko on usein lieväoireinen sekä itsestään paraneva.
- Lapsille vaaraton, mutta voi aiheuttaa vakavan taudin raskaana olevan naisen sikiölle.

Lapsi voi palata hoitoon, kun on hyvävointinen. Ihottumavaiheessa virus ei ole enää tartuttava.

Lähteet:

Lisätietoa lasten yleisimmistä tartuntataudeista ja niiden hoidosta pääset katsomaan:

Sairas lapsi:

<https://www.sairaslapsi.com/>

Terveyskylän lastentalo:

<https://www.terveyskyla.fi/lastentalo>

Lisätietoa infektoriskin vähentämisestä päivähoidossa löydät osoitteesta:

Sosiaali- ja terveysministeriö:

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90759/Infektoriskin_vahentaminen_paivahoidossa_fi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Pääset katsomaan laajemman lähdeluettelon opinnäytetyötämme, joka löytyy osoitteesta <https://www.theseus.fi/>. Hakusanana voit käyttää varhaiskasvatuksen tartuntatautiopas huoltajille ja työntekijöille.

Oppaan kuvat on otettu Hämeenlinnan kaupungin kuvapankista.